

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

Τῆς ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ

ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Ἀδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Ἀδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Ἀδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Δ. ΓΡΑΦΕΙΑΔΟΥ, ὑποδ. τοῦ Ὁρθαντροφείου Χατζηκώστα

ΕΝ ΤῆΙ ΗΜΕΔΑΠΗ

Συνδρομὴ ἑτησία προπληρωτέα

δραχ. 6

Παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦν-
τας νὰ ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐν
συστημένῃ ἐπιστολῇ.

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διδάκτορας τῆς Φιλοσοφίας, καὶ εἰδικὸς τῆς παιδαγωγί-
κης, πρῶτον γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν
σχολείων τοῦ Κράτους, μέλους τακτικοῦ τοῦ ἐν
Γερμανίᾳ συλλόγου τοῦ πρὸς διάδοσιν τῆς
ἐπιστημονικῆς Παιδαγωγικῆς κλπ.

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἀναγνωσταποῦλου ἀριθ. 16

ΕΝ ΤῆΙ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

Συνδρομὴ ἑτησία προπληρωτέα

φρ. χρ. 7

Ἀποστέλλεται διὰ συστημένης
ἐπιστολῆς εἰς μονόχροστα γραμ-
ματόσημα Τουρκίας (5 γρ. 1 φρ.

Ἄριθ. 29

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Μαρτίου 1894.

Ἔτος Β΄.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ : Ἐν μᾶθημα ἱστορικὸν περὶ Ἡρακλείου τοῦ νικητοῦ τῶν Περσῶν. — Ἡ δόξα τῶν πτωχῶν. —
Γραμματικώτιον Ἐκπαιδευσεως. — Ἀγγελία.

Μέγας Ὁλλανδὸς φιλόλογος τῶν καθ' ἡμᾶς χρό-
νῶν ὁ Κόβητος εἶπεν ἐν λόγῳ τινὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς·
«Οὗτός ἐστι ὁ λαμπρότατος τῶν γραμμάτων καρ-
πός, ἀπὸ τῶν μεγάλων δῆλον ὅτι ἀνδρῶν, μεθ' ὧν
ἐπὶ πολὺ ἀνετράφη, νὰ πορίζησαι τι, δι' οὗ ἡ ψυχὴ
εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος καὶ φρόνημα αἶρεται.» Ἄν τοιοῦ-
τος ἀναγνωρίζηται ὁ καρπὸς καθόλου τῶν γραμμά-
των, μάλιστα δὲ τῆς ἱστορίας, νομίζω ὅτι τὰ ἱστο-
ρικὰ τῆς ἡμετέρας πατρίδος πρόσωπα πρέπει νὰ
γνωρισθῶσι καλλίτερον εἰς τοὺς ἡμετέρους συμπολί-
τας, ἵνα προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὴν μικροψυχίαν καὶ
τὴν ἀπελπισίαν, ἃ παρεσκευάσαν αἱ παντοῖαι τοῦ
ἔθνους περιπέτειαι αἱ ἐπελθοῦσαι ἢ μία μετὰ τὴν
ἄλλην κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους. Ἡ πατρις
ἡμῶν ἱστορία κατὰ τὴν ὁμολογίαν πάντων τῶν αἰώ-
νων, βρῖθει μεγάλων ἀνδρῶν θαυμαστῶν γενομένων
δι' ἔργων, ἃ καὶ τότε καὶ σήμερον ἐκπλήττουσι τὸν
κόσμον. Εἰς δὲ τῶν μεγάλων τούτων ἀνδρῶν τῆς
μεγάλης ἡμῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα αὐτοκρατορίας,
εἶναι καὶ ὁ Ἡρακλεῖος ὁ βασιλεὺς, οὗ τὰ ἔργα μέλ-
λομεν ἐφεξῆς νὰ ἐξιστορήσωμεν πρὸς παρηγορίαν
καὶ πρὸς μεγαλοφροσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Πα-
ρκαλῶ δὲ πάντας τοὺς διδασκάλους τοῦ Ἑλληνι-
κοῦ λαοῦ νὰ διδάξωσι τοὺς μαθητάς των τὸ μᾶ-
θημα τοῦτο τῶρα κατὰ τὴν μεγάλην Τεσσαρακο-
στήν, ὅτε ψάλλεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ τροπάριον.
«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, προσεγγί-
ζει δὲ καὶ ἡ παρασκευὴ τῆς Ε. ἑβδομάδος τῆς
μεγάλης ἡμῶν Τεσσαρακοστῆς, ὅτε τελεῖται ὁ ἀ-
κάθιστος ὕμνος, ὃν ἡ Ἐκκλησία καθιέρωσε κατὰ
τοὺς χρόνους τοῦ Ἡρακλείου λαβοῦσα ἀφορμὴν ἐκ
τῶν λαμπρῶν ἔργων τοῦ βασιλέως καὶ ἐκ τῆς ἀνυ-
ποκρίτου θεοσεβείας αὐτοῦ, ἵνα δεῖξῃ τὴν εὐγνώμο-

σύνην αὐτῆς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ εὐμενείᾳ καὶ
συνδρομῇ.

ΕΝ ΜΑΘΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

Πάντες γινώσκομεν τὸ τροπάριον·

«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια !
ὡς αὐτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
ἀναγράφω Σοι ἡ πόλις Σου, Θεοτόκε.
Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,
ἵνα κράζω Σοι, χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.»

Τοῦτο μεταφραζόμενον εἰς τὴν καθωμιλη-
μένην γλῶσσαν ἔχει ὡς ἑξῆς·

«Ἡ δόξα τῆς νίκης ἀνῆκει εἰς Σέ, τὴν Θεο-
τόκον, εἰς σὲ τὴν ὑπερμαχον στρατηγόν μου !
Καὶ διὰ τοῦτο ἐγὼ ἡ πόλις Σου, ἀφ' οὗ ἐσώ-
θην ἐκ τοῦ φοβεροῦ κινδύνου, ἀναγράφω εἰς
Σέ τὴν εὐγνωμοσύνην μου καὶ Σέ ἱκετεύω νὰ
με σώζης καὶ τοῦ λοιποῦ ἐκ παντοίων κιν-
δύνων διὰ τῆς δυνάμεώς Σου, ἥτις εἶναι
ἀκατανίκητος, ἵνα κράζω Σοι εὐγνωμο-
νοῦσα καὶ δοξολογοῦσα, χαῖρε νύμφη ἀνύμ-
φευτε.»

Ὡς βλέπετε ἐκ τοῦ τροπαρίου τούτου μέγα
κακὸν ἐπεκρεμάσθη ποτὲ εἰς τὴν Κωνσταν-
τινούπολιν ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς Παναγίας καὶ
τοῦ Θεοῦ ἔσωσε τὴν πόλιν. Ποῖον δὲ ἦτο τὸ
κακὸν τοῦτο μέλλομεν ἐφεξῆς νῆ διηγηθῶ-
μεν.

Πρὸ 1300 ἐτῶν, ἀκριδῶς κατὰ τὸ ἔτος 610
μετὰ Χριστὸν ἐγένετο βασιλεὺς τοῦ Βυζαν-

τιακού Κράτους ὁ Ἡράκλειος ἐκ Καππαδοκίας. Τὸ κράτος τοῦτο ἄλλοτε ἤτο ἀπέραντον. Περιελάμβανε ὅλην τὴν Ἰλλυρικὴν Χερσόνησον, ὅλην τὴν μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, τὴν Αἴγυπτον καὶ ἄλλας χώρας. Ἀλλ' ἐνθεν μὲν οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι καὶ αἱ φοβεραὶ κατὰ βασιλέων συνωμοσίαι καὶ φόνοι, ἐνθεν δὲ οἱ ἐξωτερικοὶ ἐχθροί, οἵτινες πανταχόθεν περιεκύκλωσαν αὐτὸ συνέτελεσαν ὥστε νὰ διατρέξῃ τὸν ἔσχατον κίνδυνον, νὰ ἐκλίπῃ ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Ἀλλ' ὁ Θεός, ὅστις αἰείποτε ἐδείχθη πρὸς ἡμᾶς εὐμενής, ἔσωσε καὶ τὴν φορὰν ταύτην τὸ ἔθνος ἡμῶν ἐκ τοῦ φοβεροῦ κινδύνου. Οἱ ἐχθροί, οἵτινες περιεκύκλωσαν αὐτὸ πανταχόθεν ἦσαν Σλαῦοι καὶ Ἀβάρες ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ οἱ Πέρσαι ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Καὶ οἱ μὲν Σλαῦοι ἠνωμένοι μετὰ τῶν Ἀβάρων εἰσῆλθον καὶ ἐλεπλάτουν τὴν χώραν, οἱ δὲ Πέρσαι κατέκτησαν τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, σύμπασαν τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ εἶχον στρατοπεδεύσῃ ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Χρήματα δὲ ἐν τῷ δημοσίῳ ταμείῳ δὲν ὑπῆρχον, ὁ δὲ στρατὸς ἡμῶν ἤτο ἀποτεθαρορρημένος καὶ πολλακίς ἐν μάχαις πρὸς τοὺς Πέρσας εἶχε νικηθῆ. Καὶ ὡς νὰ μὴ ἤρκουσαν πάντα ταῦτα, ἀνεφάνη καὶ ὁ γαμβρὸς τοῦ προϋπάρχοντος βασιλέως Φωκᾶ ὀνόματι Πρίσκος, ὅστις ἐπεθύμει νὰ καταλάβῃ τὴν βασιλείαν. Ταῦτα πάντα ἐγέννησαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νέου βασιλέως Ἡρακλείου ἀθυμίαν καὶ διανοήθη νὰ φύγῃ εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἐκεῖ νὰ βασιλεύῃ ἐγκαταλείπων τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τοὺς βαρβάρους. Ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπῆρχε σοφὸς πατριάρχης καὶ σφόδρα φιλόπατρις ὁ Σέργιος, ὅστις μετεχειρίσθη σύμπασαν τὴν εὐλογίαν του νὰ πείσῃ τὸν βασιλέα νὰ ἀποστῇ τοῦ σχεδίου του, τῆς ἐγκαταλείψεως δὴλον ὅτι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπερ καὶ κατόρθωσε. Καὶ ἀπεφάσισεν ὁ Ἡράκλειος νὰ ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς χώρας του ἔχων τὰς ἐλπίδας του εἰς τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο πάντας τοὺς ἐχθροὺς συγχρόνως νὰ πολεμήσῃ, ἔκαμε πρὸς τοὺς Σλαῦους καὶ τοὺς Ἀβάρους συνθήκην, δι' ἧς παρεχώρησεν αὐτοῖς νὰ κατοικήσωσι χώρας ἐν τῷ Κράτει του, τὴν Κροατίαν, τὴν Σερβίαν καὶ Βουλγαρίαν. Ἀφ' οὗ δὲ οὕτως ἀπηλλάγη τῶν ἐνοχλήσεων τῶν Σλαύων καὶ Ἀβάρων, ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν, ἐξ ὧν ἐβλεπεν ὅτι ὑπῆρχε καὶ ὁ μέγιστος κίνδυνος. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπῆρχον, ὡς εἶδομεν, χρήματα ἐν τῷ ταμείῳ, ὁ αἰμίμηστος πατριάρχης Σέργιος παρέδωκεν εἰς τὸν βασιλέα τὰ χρυσᾶ καὶ ἀρ-

γυρᾶ σκεύη τῶν ναῶν καὶ πάντα τὰ χρήματα αὐτῶν, ἵνα καὶ πλοῖα ἐξοπλίσῃ καὶ στρατὸν ἀξιόλογον συλλέξῃ. Ὅτε δὲ τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα, τότε ἀπεφάσισθη ἡ κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατεία. Ὁ Ἡράκλειος ἀφῆκε διαδοχόν του τὸν υἱόν του Κωνσταντῖνον, παῖδα ἔτι ὄντα 10 ἐτῶν, τὴν δὲ διοίκησιν τοῦ Κράτους εἰς τὸν πρωθυπουργόν του Βῶνον καὶ εἰς τὸν πατριάρχην Σέργιον, ὧν ἀμφοτέρων ἐγίνωσκε τὴν σύνεσιν καὶ τὴν ἰκανότητα. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ πάντα καλῶς παρεσκεύασε προσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας μετὰ ὑποδήματα οὐχὶ πορφυρᾶ, ὡς ἐφόρουσαν οἱ βασιλεῖς, ἀλλὰ μετὰ τὰ μέλανα τοῦ μαχητοῦ καὶ πρηνῆς πεσῶν ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ παρεκάλεσε τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς εἰπὼν τοὺς ἐξῆς λόγους:

«Δέσποτα Θεὲ καὶ Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ, μὴ θελήσῃς ποτὲ νὰ παραδώσῃς ἡμᾶς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν εἰς τοὺς ἐχθροὺς πρὸς ὄνειδος, ἀλλ' εὐσπλαγγνίσθητι καὶ δὸς ἡμῖν τὴν νίκην, ἵνα μὴ καυχῆσθωσιν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, οἵτινες εἶναι καὶ ἐχθροὶ Σου ὅτι κατέστρεψαν τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τὸ κράτος.»

Ἐπειτα στραφείς πρὸς τὸν πατριάρχην εἶπε:

«Εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος καὶ σου ἀφίνω τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὸν υἱόν μου.»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔλαβε τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας, ἥτις ἐλέγετο ἀχειροποίητος, καὶ πορευθεὶς πρὸς τὴν παραλίαν ἐπεβιβάσθη εἰς τὸ συναχθέντος αὐτοῦ στόλου ἐπευφημούμενος καὶ εὐλογούμενος ὑπὸ λαοῦ ἀναριθμήτου, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποῦ ἠκούετο ἡ εὐχή, ἵνα ὁ βασιλεὺς βῆσθαι ἐρυθρὸν ἐκ Περσικῶν αἱμάτων τὸ μελαμβάφες αὐτοῦ πέδιλον. Καὶ ὁ Θεὸς εἰσῆκουσε τῆς προσευχῆς τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως καὶ τοῦ περιεστῶτος λαοῦ καὶ τῶν θερμῶν παρακλήσεων τοῦ πατριάρχου καὶ ἀνέδειξε τὰ στρατεύματα τοῦ βασιλέως νικηφόρα καὶ ἐξεδίωξε ἐκ τῶν χωρῶν τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Παλαιστίνης τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἔσωσε τὴν Χριστιανικὴν πίστιν καὶ ἠλευθέρωσε τοὺς ὁμοφύλους του ἐκ τῆς δουλείας. Καὶ ἰδοὺ πῶς ἐγίνε τὸ πρᾶγμα.

Ὡς ὁ Ἡράκλειος ἐπεβιβάσθη εἰς τὰ πλοῖα, δὲν ἐπῆλθεν ἀμέσως κατὰ τῶν Περσῶν, οἵτινες ἦσαν ἐσκηνωμένοι εἰς τὴν ἀπαντικρὺ τῆς Κωνσταντινουπόλεως παραλίαν, ἀλλ' ἐπλευσε μακρὰν πρὸς νότον, εἰς τὸν Ἰσρικὸν κόλπον τὸν ἀπέναντι τῆς Κύπρου. Τὸ στρατήγημα τοῦτο ἤτο σοφώτατον διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους. Πρῶτον διότι ἀπέφευγε νὰ ἔλθῃ εὐθύς εἰς σύγκρουσιν πρὸς τοὺς Πέρσας

κατὰ τὰ πρόθυρα μάλιστα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ἂν ἐνικᾶτο, θὰ εἶχε ὡς ἀμεσον ἑπακολούθημα τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ Βυζαντιακοῦ Κράτους. Ἐπειτα δὲ δὲν συνέφερε καὶ ἀνευ προηγουμένης ἀσκήσεως καὶ φρονηματισμοῦ τοῦ στρατεύου νὰ συνάψῃ μάχην πρὸς ἐχθροὺς, οἵτινες πολλακίς εἶχον μέχρι τοῦδε ἀνακηρυχθῆ νικηταί, καὶ οἵτινες ἦσαν καὶ πολυαριθμότεροι. Ἐπειτα ἄλλος λόγος, ὅστις ἤτο καὶ σημαντικώτερος, ὑπῆρχεν ὁ ἐξῆς: Ἡ χώρα, εἰς ἣν ἀπεβιβάσθη, ἡ καλουμένη Κιλικία, φράσσεται πανταχόθεν ὑπὸ ἀδιαβάτων ὄρεων τοῦ καλουμένου Ταύρου καὶ Ἀμάνου, ἀπερ' ἔχουσιν εἰς ἑν μέρος μόνον ἐκότερον πύλας, δι' ὧν εἶναι δυνατόν νὰ εἰσέλθῃ στρατὸς εἰς τὴν Κιλικίαν. Ἀλλὰ τοῦτο θὰ ἤτο δυσχερότατον νὰ κατορθωθῇ παρὰ τῶν Περσῶν, νὰ διέλθωσι διὰ πηλῶν φυλαττομένων ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου. Κατὰ θάλασσαν δὲ ἐνταῦθα οὐδένα εἶχε φόβον, διότι οἱ ἡμέτεροι ἐθαλασσοκράτου. Ἐν τοιαύτῃ θέσει συνέφερε πολὺ εἰς τοὺς ἡμετέρους νὰ συναφθῇ ἡ πρώτη μάχη, διότι εἶχον σύμμοχον τὸ ὄχυρόν του τόπου. Ἀλλὰ καὶ τέταρτον κέρδος ὑπῆρχεν ἐνταῦθα. Οἱ Πέρσαι βλέποντες ὅτι ὁ Ἡράκλειος θὰ ἠπέλπει αὐτοὺς ἐκ τῶν ὀπισθεν, θὰ ἐγκατέλειπον τὴν παραλίαν τοῦ Βοσπόρου καὶ θὰ ἤρχοντο νὰ πολεμήσωσιν αὐτὸν ὅπου καὶ ἂν τὸν εὕρισκον, καὶ οὕτως θὰ ἀπηλλάσσετο ἡ πρωτεύουσα ἐκ τῆς στενοχωρίας. Ὑπὸ τοιούτων σοφῶν σκέψεων κινούμενος ὁ Ἡράκλειος προετίμησεν νὰ ἀποβιβάσθῃ εἰς τὴν Κιλικίαν. Καὶ πρῶτον ἔργον αὐτοῦ ἐνταῦθα ἤτο νὰ αὐξήσῃ τὸν στρατὸν του καλέσας πρὸς βοήθειαν τὰς φρουρὰς τῶν παραλίων πόλεων καὶ τῶν ὄρεων. Ἀφ' οὗ δὲ τοῦτο ἐγένετο, τότε ἐπέδοθη εἰς τὴν ἀσκήσιν τοῦ στρατοῦ, εἰς ἐφόδους, εἰς ὑποχωρήσεις, εἰς διωγμοὺς, εἰς παρατάξεις, λοξὰς ἢ εὐθείας, ἀπερ' πάντα ἐδιδούντο διὰ τῶν σαλπύγγων. Οἱ στρατιῶται ἐπειθάρχου μετὰ προθυμίας, βλέποντες καὶ τὸν βασιλέα αὐτὸν μετέχοντα πάντων τῶν γυμνασίων καὶ συμπονοῦντα μετ' αὐτῶν. Ἐπειτα ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν λόγων τοῦ βασιλέως ἐνόησαν ὅτι ὁ ἀγὼν ἤτο ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος, ἣν ἔφερον ἀνά χεῖρας ὁ βασιλεὺς, ἐνέπνεεν οὐτοῖς θάρρος καὶ ἐλπίδα εἰς τὴν νίκην καὶ πάντες γυν' ἐπόθουν νὰ ἴδωσι τὸν ἐχθρόν, ἵνα δοξάσωσι τὰ ὄπλα των καὶ ἠλευθέρωσιν τὴν πατρίδα των καὶ τὴν πίστιν των ἐκ τῶν πολεμίων.

οἱ Πέρσαι φοβούμενοι μὴ ἀποκλεισθῶσιν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου καὶ διακοπῇ ἢ πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν συγκοινωνία ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναζητήσωσι καὶ νὰ δράμωσιν εἰς Κιλικίαν, ἐνθα συνήθη κρταερὰ μάχη ἐκατέρωθεν, καθ' ἣν οἱ ἡμέτεροι ἀνεδείχθησαν τῇ βοήθειᾳ τοῦ Θεοῦ νικηταί, τρέψαντες εἰς φυγὴν τοὺς Πέρσας. Μετὰ τὴν νίκην ταύτην, ἥτις ἀνεπέρωσε τὸ φρόνημα τῶν στρατιωτῶν ὑπερέβη ὁ Ἡράκλειος τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος καὶ διελθὼν διὰ τῶν πεδιάδων τῆς Καππαδοκίας ἐφθάσεν εἰς τὸν Ἄλυν ποταμόν. Ἐνταῦθα ἐν τῷ Πόντῳ ἀφῆκε νὰ διαχειμάσῃ ὁ στρατός, οὗτος δὲ ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἐξομαλύνῃ τὰ πράγματα πρὸς τοὺς Σλαῦους καὶ Ἀβάρους, οἵτινες ἐν τῷ μεταξὺ θαρρυθέντες παρεσκεύαζον νέα πράγματα εἰς τοὺς ἡμετέρους, καὶ τοῦτο ὅπως ἐν τῷ μέλλοντι δυνήθῃ ἀπερισπάστως νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον. Καὶ πράγματι, ἀφ' οὗ ἐξομαλυνέ πᾶσαν διαφοράν, ἀνεχώρησεν εἰς τὸν Πόντον, ἐνθα περιέμενεν αὐτὸν ὁ στρατός, ἄγων καὶ πεντακισχιλίους ἔτι λογάδας ἄνδρας, οὓς παρέλαβεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐφθάσε μετ' ὅλων τῶν στρατευμάτων του εἰς Τραπεζοῦντα. Ὁ Ἡράκλειος σκοπὸν εἶχε νὰ εἰσβάλῃ κατ' εὐθείαν εἰς τὸ Περσικὸν κράτος καὶ νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἐχθροὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἑαυτῶν χώρᾳ. Καὶ πρὸς τοῦτο ἐκάλεσε πάντας τοὺς χριστιανούς τῶν χωρῶν νὰ συνδράμωσιν αὐτὸν εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα. Οἱ Ἀρμένιοι πολλὰ καὶ αὐτοὶ παθόντες ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ ποθοῦντες ἐκδίκησιν συνετάχυσαν μετὰ τὸν Ἡράκλειον. Εἶχε δὲ φθάσῃ οὕτω συντεταγμένος ὁ Ἡράκλειος εἰς τὴν Γάζαν κειμένην οὐ μακρὰν τῆς σήμερον πόλεως Ταυρίδος, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Χοσρόης μετὰ 40 χιλιάδων στρατιωτῶν εἶχε φθάσῃ κεῖ, ἵνα παρακολύσῃ αὐτῷ τὴν προέλευσιν. Ὁ Ἡράκλειος ἰδὼν ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα μάχης κρισιμωτάτης παρέταξε τὰ τάγματα καὶ στὰς ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν εἶπε τοὺς ἐξῆς λόγους:

«Ἄνδρες ἀδελφοί μου, οἱ ἐχθροὶ καθ' ὧν μέλλομεν νὰ πολεμήσωμεν, ἔχουσι πολλὰ δεινὰ κατὰ τῶν Χριστιανῶν πράξῃ. Καὶ νῦν ἐστὶν ὁ ἀγὼν νὰ ἐκδικήσωμεν τὰ ἱερὰ ἡμῶν, ἅτινα οὗτοι ἐδεβήλωσαν καὶ κατέκαυσαν, τὰς γυναῖκας ἡμῶν καὶ θυγατέρας, ἃς ἐξύβρισαν, τοὺς ἡμετέρους ἀδελφούς, οὓς ἐβασάνισαν παντοιοτρόπως καὶ ἐφόνευσαν ἢ ἠκρωτήριασαν. Ὁ Θεός, ὅστις συντρέχει τὸν ἀγῶνα ἡμῶν, ἐπιδέλπει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ θὰ ἀνταμείψῃ τοὺς γενναίως ὅπερ πί-

στεως και πατριδος αγωνιζομενους. Μη λησμονειτε δε οτι ειμεθα εν τω μέσω της χωρας των Περσων και οτι αν νικηθωμεν, ειμεθα κατεστραμμενοι. Αλλα μετα θάρρους προσέλθετε εις την μάχην και πολεμήσατε μετ' ανδρείας δοξάζοντες και εαυτους και την πατρίδα σας. Ο Θεός θα αγωνισθῃ μετ' ἡμῶν και θα ἀπολέσῃ τοὺς ἐχθρούς.»

Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, βαθεῖα ἐπεκράτησε σιγή. Οἱ στρατιῶται προσέβλεπον μετὰ θάρρους πρὸς τὸν βασιλέα ἀναμένοντες τὴν διαταγὴν νὰ προχωρήσωσιν εἰς μάχην. Τότε στρατιώτης τοῦ Ἡρακλείου παλαίμαχος προελθὼν ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ ἀπεκρίθη εἰς τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως ταῦτα·

«Βασιλεῦ, τὰς καρδίας ἡμῶν ἐποίησας μεγαλειτέρας. Οἱ λόγοι σου ὤξυναν τὰ ζήθη ἡμῶν και κατέστησαν ταῦτα ἔμφυχα. Ἀνεπτέρωσας ἡμᾶς διὰ τῶν λόγων. Μετὰ θάρρους προβαίνομεν εἰς τὴν μάχην βλέποντες Σε ὀδηγοῦντα ἡμᾶς και θὰ ἐκτελέσωμεν πιστῶς, ὅ,τι μᾶς διατάξῃς.»

Σύμπας δὲ ὁ στρατὸς νύφρανθη ἐπὶ τοῖς λόγοις τούτοις και ἐπευφήμησε και ἐθεώρησε τούτους ὡς προάγγελον τῆς νίκης. Ὡς δὲ ταῦτα ἔμαθεν ὁ Χοσρόης φοβηθεὶς ἀπᾶλθεν μετὰ τοῦ στρατοῦ και οὕτως ὁ Ἡράκλειος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Γάζαν ἀμαχητί. Ἐνταῦθα εὗρον πολλοὺς θησαυρούς, οἵτινες ἐγένοντο κτήμα τῶν ἡμετέρων στρατευμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν ὁ χειμῶν, ὁ Ἡράκλειος κατέφυγεν εἰς τὴν περὶ τὸν Καύκασον χώραν, τὴν καλουμένην Ἀλβανίαν, ἣτις διετέλει αὐτῷ σύμμαχος, ἵνα διέλθῃ τὸν χειμῶνα ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ. Ὁ δὲ Χοσρόης πτοηθεὶς ὑπὸ τῆς τολμηρᾶς τοῦ Ἡρακλείου ἐπιδρομῆς εἰς τὴν χώραν του αὐτὴν ἀνεκάλεσε πάντα τὰ πρὸ μικροῦ χρόνου θριαμβικῶς ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις σταθεύοντα τάγματα αὐτοῦ και συγκροτήσας ἐξ αὐτῶν και τῶν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Κράτους του εὐρισκομένων δυνάμεων τρεῖς στρατιάς ἐξέπεμψε αὐτὰς ἐπὶ τὴν Ἀλβανίαν. Ὁ Ἡράκλειος εἶχεν ἤδη ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Ἀλβανίας και εἰσέβαλε εἰς τὴν Περσοαρμενίαν. Μαθὼν δ' ὅτι οἱ Πέρσαι διὰ τῶν ἀρίστων αὐτῶν ταγμάτων κατέλαβον τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀλβανίας διευθύνθη κατ' αὐτῶν. Ἦτο ἤδη χειμῶν και οἱ Πέρσαι ἐνόμιζον εαυτοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ, ἀφ' οὗ μάλιστα ἡ πόλις εἶχε περίξ τεῖχην ὑψηλά. Ἀλλ' ὁ Ἡράκλειος ὀδεύσας διὰ νυκτὸς ἐπέπεσεν αἰφνίως κατὰ τῆς πόλεως και μετὰ κρατερὰν ἀντίστασιν τῶν φρουρούντων στρατιωτῶν ἐγένετο κύριος τῆς πόλεως. Οἱ σατράπαι και

οἱ εὐπατρίδαι τῆς Περσίας, αἱ γυναῖκες και τὰ τέκνα αὐτῶν, οἱ πρόριστοι τῶν στρατιωτῶν ἐφονεύθησαν ἢ ἐξωγρήθησαν ὑπὸ τοῦ νικητοῦ. Ὁ δὲ στρατάρχης τῶν Περσικῶν ταγμάτων ἐσώθη μὲν αὐτὸς διὰ τῆς φυγῆς, ἀλλὰ τὰ πολυτελῆ αὐτοῦ ὄπλα, ἢ χρυσὴ ἀσπίς και μάχαιρα, τὸ δόρυ, ἢ χρυσὴ και διάλαθος ζώνη, τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ ἐπεσον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ φοβεροῦ δορικτήτορος, ὅστις καταδιώξας τοὺς φεύγοντας και πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας, πολλοὺς δὲ και συλλαβὼν αἰχμαλώτους ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἐνθα διέτριψε τὸν χειμῶνα ἐν πάσῃ ἀνέσει και ἀσφαλείᾳ. Ταῦτα συνέβησαν κατὰ τὸ ἔτος 624 μ. Χ. Ὡς δὲ ἔμαθε ὁ Χοσρόης τὸν ὀλεθρον τῶν εαυτοῦ στρατευμάτων ἐν Ἀλβανίᾳ διενόηθη νὰ φέρῃ πρὸς τὸν Ἡράκλειον ἀντιπερισπασμὸν συνεννοούμενος πρὸς τοὺς Ἀβαρας, ἵνα ἐπέλθωσιν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συγχρόνως δὲ ἐπιτεθῇ και αὐτὸς κατὰ τοῦ Ἡρακλείου και ἐπιφέρῃ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ. Ὁ Ἡράκλειος ὑποπτέυσας τοῦτο ἐνόμισε καλὸν νὰ ἔλθῃ πλησιέστερον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ θέλων νὰ κατενέγκῃ ἀκόμη και ἄλλο κτύπημα κατὰ τῶν Περσικῶν στρατευμάτων διευθύνθη διὰ μέσου τῆς Ἀρμενίας και Μεσοποταμίας εἰς τὴν Κιλικίαν, ἐνθα και πρότερον ὑπέστησαν δεινὴν ἦτταν οἱ Πέρσαι. Εἶχον ἤδη φθάσῃ μετὰ πολλῶν ἡμερῶν κοπιῶδη πορείαν διὰ μέσου ὄρεων χιονοσκεπῶν εἰς τὰ Ἄδυνα τῆς Κιλικίας και εἶχον ὑπερβῆ τὸν Σάρον ποταμὸν, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἐπῆρχετο κατ' αὐτοῦ ὁ Περσικὸς στρατὸς. Ὁ βασιλεὺς εὐθὺς κατέλαβε τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ὑπάρχουσαν κολοσσιαίαν γέφυραν, κτίσμα Ἀδριανοῦ τοῦ αυτοκράτορος τῶν Ρωμαίων, και τοὺς παρὰ τῆ γέφυρα πύργους, οἵτινες ὑπῆρχον ἐκεῖ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς γέφυρας. Ὡς δὲ ἦλθον οἱ Πέρσαι ἐδοκίμασαν νὰ καταλάβωσιν διὰ τῆς βίας τὴν γέφυραν. Ἀλλ' οἱ ἡμέτεροι ἀντέστησαν και σφοδρὰ ἐκατέρωθεν συνέστη μάχην, καθ' ἣν ὁ Ἡράκλειος ἐδείξεν ἀπαράμειλλον ἀνδρείαν ὄψας εἰς τὸν ποταμὸν γιγαντώδη Πέρσιν, ὃν ἐφόνευσεν ἰδίᾳ χειρὶ. Τοῦτο δὲ ἰδόντες οἱ Πέρσαι ἐμειναν ἐκπληκτοὶ και ἀνεχώρησαν εὐθὺς φροντίζοντες ἕκαστος πῶς νὰ σωθῇ ἐκ τοῦ ὀλέθρου.

Ἐκ Κιλικίας ὁ Ἡράκλειος ἐστράτευσε εἰς τὴν Καππαδοκίαν και ἐφθάσεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς χώρας, τὴν Σεβάστειαν, ἐνθα διπλθε τὸν χειμῶνα ἐν ἔτει 625—626, οὐχὶ μακρὰν τοῦ Εὐξείνου πόντου, ὃν πρὸ τριετίας εἶχε παραπλεύσῃ, ἵνα ἐπιχειρήσῃ τὴν

μακρὰν και ἐνδοξον ταύτην στρατείαν. Ἀλλ' ἐν τῷ ὁ Ἡράκλειος διέτριβεν ἐνταῦθα ὁ Χοσρόης νέα πάλιν παρεσκεύαζε πρᾶγματα ἵνα καταβάλῃ τὸν ἐχθρὸν του. Πρὸς ταῦτο συνεφώνησε μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀβάρων νὰ ἐπιτεθῶσιν ὁμοῦ κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως και νὰ καταλύσωσιν τὸ κράτος τοῦ Ἡρακλείου ὑποσχεθεὶς, ἐὰν νικήσωσιν, νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ τὸ ἡμισυ τοῦ Βυζαντιακοῦ Κράτους. Αὐτὸς δὲ ἐξώπλισε μέγιστον στρατὸν ἐκ ξένων και πολιτῶν και οἰκετῶν συγκείμενον, ὃν διήρσευ εἰς τρία σώματα. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ 50,000 ἀνδρῶν συγκείμενον ἐμελλε νὰ μέγῃ ἐντὸς τοῦ Περσικοῦ κράτους πρὸς ὑπεράσπισιν κατὰ πάσης νέας ἐνδεχομένης ἐπιδρομῆς τοῦ Ἡρακλείου, τὸ δὲ δευτέρον σῶμα ἀγέλαθε νὰ διακολύσῃ τὴν προσέλευσιν ἐπικουρικῶν στρατευμάτων εἰς τὸν Ἡράκλειον, ὃν ἠγεῖτο ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θεόδωρος, τὸ δὲ τρίτον διετάχθη νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, και πολιορκήσῃ αὐτὴν ὁμοῦ μετὰ τῶν Ἀβάρων. Καὶ ὄντως τὸ στρατεῦμα τοῦτο ἐφθάσε κατὰ Μάιον τοῦ 626 εἰς Χαλκηδόνα και ἐπεχείρησε τὴν καταστροφὴν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν προαστείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὡς δὲ ἔμαθε ταῦτα ὁ Ἡράκλειος, ἐσκέφθη ὅτι αὐτὸς μὲν ἔπρεπε νὰ παραμείνῃ ἐνταῦθα, νὰ πέμψῃ δὲ στρατὸν ἐπικουρον εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπερ και ἐπραξεν εὐθὺς, πέμψας 12,000 στρατιωτῶν. Δὲν παρήλθε δὲ πολλὸς χρόνος, ὅτε ἐφθάσαν και οἱ σύμμαχοι τῶν Περσῶν Ἀβαρας ἐξ 80,000 συγκείμενοι, οἵτινες ἐστρατοπέδευσαν ἐμπροσθεν τῶν τευχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ἤρξαντο νὰ πολιορκήσωσιν τὴν πόλιν και νὰ κάμνωσιν κατ' αὐτῆς ἐφόδους, ἃς πάσας ἀπέκρουον οἱ ἡμέτεροι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πολιορκία αὕτη παρετεινετο, ἐνόμισαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει καλὸν νὰ ἐλθωσιν εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῶν Ἀβάρων και ἐστειλαν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, νεύγοντες τῆς πόλεως ἀνδρας. Ὁ ἡγεμὼν τῶν Ἀβάρων ἐδέχθη αὐτοὺς μετὰ πολλῆς ὑπεροψίας και ἀφῆκεν αὐτοὺς νὰ ἴστανται ὀρθοί, ἐν τῷ τρεῖς πρέσβεις τῶν Περσῶν ἐκάθηντο παρ' αὐτῷ λαμποῶς ἐνδεδυμένοι. «Ἰδοὺ, εἶπεν ὁ ἀγέροχος βάρβαρος, οἱ Πέρσαι ἐπρέσβευσαν πρὸς ἐμὲ ἑτοιμοὺς ἔχοντες νὰ μοῦ δώσωσιν τρισχιλίους μαχητὰς. Ἐὰν λοιπὸν θέλτε νὰ λάβῃ ἕκαστος τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἱμάτιον και ἐν ὑποκάμισον, ἢμπορεῖτε νὰ περάσητε εἰς τὴν Ἀσίαν, καθάφινοντες εἰς ἐμὲ τὴν πόλιν και τὴν περιουσίαν ἡμῶν. Οἱ σύμμαχοι και φίλοι μου Πέρσαι δὲν θέλουσιν ἀδικήσῃ ὑμᾶς και θέλου-

σιν ἐπιτρέψῃ νὰ ὑπάγητε ὅπου βούλεσθε. Εἰ δὲ μή, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σωθῆτε, ἐκτὸς ἐὰν γίνητε ἰχθύες, ἵνα ἀπέλθῃτε διὰ θαλάσσης ἢ πτηνά, ἵνα φύγητε διὰ τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ βασιλεὺς ἡμῶν, ὡς λέγουσιν αὐτοὶ οἱ Πέρσαι, εἶναι αἰχμαλώτος και δὲν δύναται νὰ στείλῃ ἡμῖν ἐπικουρίαν τινά.» Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἡμέτεροι πρέσβεις ἀπεκρίθησαν ἀφόβως τὰ ἑξῆς·

«Οἱ Πέρσαι, βασιλεῦ, δὲν λέγουσιν τὴν ἀλήθειαν. Ὁ βασιλεὺς ἡμῶν εἶναι ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν νικητῆς και πρὸ μικροῦ ἐστειλεν ἡμῖν μεγάλην ἐπικουρίαν. Ἡμεῖς οὐδέποτε θὰ ἀφήσωμεν τὴν πόλιν και ἦλθομεν ἐνταῦθα νὰ ὀμιλήσωμεν πρὸς σὲ πρᾶγματα δυνατὰ και συμφέροντα και εἰς σὲ και εἰς ἡμᾶς. Ἐὰν ὁμοῦ δὲν θέλῃς νὰ κάμῃς εἰρήνην μετ' ἡμῶν, ἡμεῖς ἀναχωροῦμεν.» Ὑπὸ τῶν ἐυτόλμων τούτων λόγων εἰς τῶν Περσῶν παροξυνθεὶς ὕβρισε τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις. Ἀλλ' οὗτοι εἰς τὰς ὕβρεις ταύτας ἀπεκρίθησαν. «Δὲν μᾶς ὕβριζεις σὺ, ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν, ἐνώπιον τοῦ ὁποῖου τοιαῦτα λέγεις.» Καὶ ταῦτα εἰπόντες ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν ἀπρακτοί. Οἱ δὲ Ἀβαρας θεωροῦντες τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως δυνατὴν μετεχειρίσθησαν πᾶσαν νῦν τέχνην νὰ κατορθώσωσι τοῦτο, ἀλλὰ μάτην. Καὶ ἡ ἀπόπειρα νὰ συγκοινωνήσωσιν διὰ μονοξύλων, ἃ προσέδεσαν ἐν τῷ Βοσπόρῳ, πρὸς τοὺς ἀπαντικρὺς ἐστρατοπεδευμένους Πέρσας, ἀπέτυχε, καὲντῶν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στόλου πάντων τῶν ἐχθρικών πλοσίων. Τότε εἰς ἐσχάτην περιελθόντες ἀπόγνωσιν οἱ Ἀβαρας προέτειναν εἰς τοὺς ἡμετέρους νὰ ἐλθωσιν εἰς λόγους εἰρήνης, ἀλλ' ὁ πρωθυπουργὸς Βᾶνος και ὁ πατριάρχης Σέργιος ἀπεκρίθησαν ὅτι νῦν εἰς οὐδεμίαν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐλθωμεν διαπραγματεύσῃν, ἀφ' οὗ μάλιστα ἀναμένομεν τὸν στρατὸν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως, ὅστις ἔρχεται πρὸς βοήθειαν τῆς πόλεως και ὅστις θὰ παρακολουθήσῃ τὸν ἡγεμόνα τῶν Ἀβάρων μέχρι τῆς χώρας αὐτοῦ, ὅπου δύναται νὰ λαλήσωσιν πρὸς ἀλλήλους. Πλὴν δὲ τούτου και ἄλλη εὐφρόσυνος εἰδησις ἦλθεν εἰς ἡμᾶς ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος κατετρόπωσεν τοὺς Πέρσας και οὐδαμῶς πλέον ἐπιτρέπει νὰ γίνῃ λόγος περὶ εἰρήνης. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἡγεμὼν τῶν Ἀβάρων ἀνεχώρησεν εὐθὺς λύσας τὴν πολιορκίαν. Ὡς δὲ ἐγένετο τοῦτο γνωστὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅτι οἱ βάρβαροι ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν και ἀπῆλθον, σύμπας ὁ λαὸς ἀνέμελλε εὐχάριστῆρια εἰς τὴν Θεοτόκον, ἥς τὴν ἀντίληψιν διαρκούσης τῆς πολιορκίας ἰκέτευσεν ὁ λαὸς ἐν τοῖς ναοῖς και εἰς ἣν ἀπεδόθη τὸ μέγα τοῦτο κα-

τόρθωμα. Τὰ εὐγνώμονα δὲ τοῦ λαοῦ αἰσθήματα διετυπώθησαν εἰς θαυμάσιον ποίημα. «Τῆ ὑπεριμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια κλπ.», ὅπερ ἔκτοτε ψάλλεται ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν, ὡρίσθη δὲ ἔκτοτε πρὸς αἰδίων ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος καὶ εὐσεβῆ εὐγνωμοσύνην καὶ ἠ ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου, ἥτις τελεῖται μέχρι σήμερον κατὰ τὴν παρασκευὴν τῆς Ἐ. ἑβδομάδος τῆς μεγάλης τεσσαράκοστῆς.

Ταῦτα πάντα ἔμαθεν ὁ Ἡράκλειος καὶ μηδεμίαν πλέον ἔχων ἀνησυχίαν περὶ τῆς πρωτευούσης ἀπεφάσισε νὰ εἰσβάλῃ πάλιν εἰς τὴν Περσίαν καὶ νὰ καταφέρῃ καιρὸν κατ' αὐτῆς κτύπημα, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκ τοῦ μέρους τούτου ἡ εἰρήνη τοῦ Κράτους του. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπορεύθη εἰς τὰς παρὰ τὸν Καύκασον χώρας καὶ συμμαχήσας μετὰ τῶν λαῶν αὐτῆς εἰσέβαλεν εἰς τὴν Περσίαν. Ὁ Χοσρόης ἐστειλε πολυαριθμὰ κατὰ τοῦ Ἡρακλείου στρατεύματα περὶ τὰς 500,000, ἵνα ἀνακόψωσι τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ, ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ραζάτην. Εἶχον δὲ συναντηθῆ ἀμφότεροι αἱ στρατιαὶ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Νινεὺς ἐνθα συνκροτήθη μάχη δεινὴ. Ὁ Ἡράκλειος ἐπιβαίων ἐπὶ λαμπροῦ ἵππου, καλουμένου Δόρκωνος, μετέσχε ἐν τοῖς πρώτοις τῆς μάχης. Καὶ ἐπληρώθη αὐτὸς μὲν διὰ δόρατος εἰς τὸ χεῖλος, ὁ δὲ Δόρκων δι' ἀκοντίου εἰς τοὺς μρούς, ἐν τούτοις καὶ οὕτως ἔχων εἰσώρμησεν εἰς τὰς φάλαγγας τῶν βαρβάρων, ἃς διέσπασε φονεύων πάντα, ὃν συνήντα καθ' ὁδόν. Ἰδία δὲ χειρὶ ἐφόνευσε τρεῖς διαπρέποντας ἐπὶ ἀνδρεία στρατηγούς Πέρσας, ἐν οἷς καὶ τὸν ἀρχιστράτηγον Ραζάτην. Ὡς δὲ διεδόθη ἡ εἰδησις τοῦ θανάτου τοῦ Ραζάτου ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου, λύπη μεγάλη κατέλαβε τοὺς Πέρσας καὶ ἀπεφάσισαν ἐρρωμένως νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν ἀγῶνα ἐλπίζοντες εἰς τὴν νίκην. Ἡ μάχη διήρκεσεν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ ἐξηκολούθησε μέχρι βαθείας νυκτός· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνίκησαν οἱ ἡμέτεροι. Τὰ περὶ τὸν Ἡράκλειον τάγματα ἐκυρίευσαν ἔκτος τῶν ἄλλων λαφύρων καὶ εἴκοσι ὀκτὼ σημαίας. Τὸ πλεῖστον τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ κατεκόπη, οἱ δὲ λοιποὶ διασπάρησαν τῆδε κάκεισε. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀπώλοντο οὐχὶ ὀλίγοι.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἥττα αὕτη δὲν ἀπῆλπισε τὸν Χοσρόην, ὅστις νέον στρατὸν συλλέξας παρεκείαζετο νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ Ἡρακλείου. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἐστράτευσε κατ' εὐθείαν κατὰ τῆς Κτησιφώντος τῆς πρωτευούσης πόλεως τοῦ Περσικοῦ Κρά-

τους. Καθ' ὅλην δὲ τὴν χώραν ταύτην ἦσαν παρὰ τὸν Τίγγριν ποταμὸν ἀνάκτορα πολυτελῆ τῶν βασιλέων τῆς Περσίας, ἃ κατέλαμβανε καὶ κατέστρεφεν ὁ Ἡράκλειος ἀνεὺ ἀντιστάσεως, διότι οἱ Πέρσαι ὑπεχώρουν πρὸς νότον. Τῆ 6 δὲ Ἰανουαρίου, ἡμέρᾳ τῶν Φώτων, κατέλαβεν ὁ Ἡράκλειος καὶ τὴν Δασταγέρδ, πόλιν ἄλλοτε πρωτεύουσαν τῆς Περσίας. ἔνθα εὔρε θησαυροὺς ἀμυθῆτους καὶ 300 χριστιανικὰς σημαίας, ἃς εἶχον οἱ Πέρσαι κυριεύσῃ ἐν προτέροις πόλεμοις κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Σωροὶ δὲ χρυσοῦ, ἀργύρου, ἀρωμάτων, μεταξωτῶν καὶ ἄλλων ὑφασμάτων εὐρέθησαν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἃ ἐγένοντο πάντα λεῖα τῶν στρατιωτῶν. Ἀλλὰ καὶ αἰχμαλωτίδες πολλαὶ Ἑλληνίδες εὐρέθησαν ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Δασταγέρδ, εἰς ἃς ὁ Ἡράκλειος ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν. Εἰς τοιαύτην δεινὴν θέσιν εὐρισκόμενος ὁ Χοσρόης ἀνεκάλεσε τὰ στρατεύματα, ἃ εἶχε στείλῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἃ ἔμενον πολιορκούντα τὴν Χαλκηδῶνα. Ἴνα δὲ ἀνακόψῃ τὴν πορείαν τοῦ Ἡρακλείου κατὰ τῆς Κτησιφώντος, διέλυσε πάσας τὰς γέφυρας τοῦ παρὰ τὴν πόλιν ῥέοντος ποταμοῦ Σίλλα, καὶ ἀπεφάσισε ὀχυρωθεῖς ἐν Κτησιφώντι νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτὴν πάσῃ δυνάμει. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ διαβῇ τὸν ποταμὸν ὁ Ἡράκλειος καὶ βλέπων ὅτι ἡ πολιορκία τῆς Κτησιφώντος θὰ ἀπῆται χρόνον πολὺν, ἤλλαξε πορείαν καὶ ἐκ τῆς Ἀσουρίας ἦλθεν εἰς Μηδίαν, ἵνα ἐκεῖ ἀναπαυθῇ ὁ στρατός. Ἐν τῷ δὲ ὁ Ἡράκλειος διέτριβεν ἐνταῦθα, ἔμαθεν ὅτι ὁ γέρον Χοσρόης κύπτων ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἀτυχημάτων κατέλιπε τὴν βασιλείαν εἰς ἕνα τῶν παιδῶν αὐτοῦ, ὃν μάλιστα πάντων ἠγάπα παριδῶν τὰ δίκαια τοῦ πρεσβυτάτου τῶν υἱῶν, ὀνόματι Σιρόν, ὃν εἶχε ἐγκλείσῃ ἐν φυλακῇ. Τοῦτο παρώργισε τοὺς φίλους τοῦ Σιρόν, οἵτινες ἐξαγαγόντες αὐτὸν τῆς φυλακῆς ἀνηγόρευσαν βασιλεῖα. Ὁ Σιρόνης βασιλεὺς γενόμενος ἀπέκτεινε τὸν πατέρα καὶ πάντας τοὺς ἀδελφούς καὶ πρεσβευσάμενος πρὸς Ἡράκλειον διατρίβοντα εἰς Γάζακα τῆς Μηδίας συνέθετο εἰρήνην ἐπὶ τοῖς ἑξῆς ὅροις· νὰ ἀνακτήσῃ τὸ Χριστιανικὸν κράτος τὰ ἀρχαῖα πρὸς τὴν Περσίαν σύνορα, νὰ ἀποδοθῶσιν ἑκατέρωθεν οἱ αἰχμαλωτοὶ καὶ νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸν Ἡράκλειον ὁ τίμιος καὶ ζωποῖός σταυρός, ὃν οἱ Πέρσαι εἶχον ἀναρπάσῃ ἐξ Ἱεροσολύμων. Ὡς δὲ ταῦτα ἐγένοντο, ἀνήγγειλε τὸ εὐφρόσυνον τοῦτο γεγονός ὁ Ἡράκλειος δι' ἐπιστολῆς, ἥτις ἀνεγνώσθη ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σο-

φίας ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνευφημιῶν, τῶν εὐλογιῶν καὶ τῶν προσευχῶν λαοῦ ἀναρτίσθησαν.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνον ἡ πρωτεύουσα, ἥτις ἐώρτασε τὴν ἔνδοξον ταύτην τοῦ Ἡρακλείου νίκην, ἀλλὰ καὶ σύμπασα ἡ μικρὰ Ἀσία, σύμπασα ἡ Συρία καὶ Παλαιστίνη, εἰς ἣν πάλιν ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν. Καὶ ὁ λαὸς σύμπας ἐπόθει νὰ ἴδῃ, νὰ χαιρετίσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ τὸν ἔνδοξον αὐτοῦ βασιλεῖα ἐπαρχόμενον εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου του μετὰ 7 ὄλων ἐτῶν αἱματηροῦς πολέμου, οὗς ὁ Θεὸς ἐπέστειψεν διὰ θαυμασίων κατορθωμάτων. Ὁ Ἡράκλειος ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Μηδίας ἦλθεν εἰς Ἀρμενίαν, ἐντεύθεν δὲ εἰς Συρίαν καὶ διελθὼν ὅλην τὴν μικρὰν Ἀσίαν ἐβήσασε μετὰ πέντε μηνῶν πορείαν θριαμβικὴν εἰς τὴν ἀπαντικρὺ τῆς Κωνσταντινουπόλεως παραλίαν. Σύμπας ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ ὁ πατριάρχης Σέργιος ἔδραμον ἐκεῖ πρὸς δεξιῶσιν τοῦ βασιλέως κρατοῦντες κλάδους ἐλαίας καὶ λαμπάδας καὶ ἄδοντες εἰς τὸν Θεὸν τὰ εὐχαριστήρια. Ὁ πρωθυπουργὸς Βῶνος εἶχε ἐν τῷ μεταξὺ ἀποθάνῃ. Ὡς δὲ εἶδεν ὁ Κωνσταντῖνος τὸν ἔνδοξον αὐτοῦ πατέρα, προσέπεσεν εὐθὺς εἰς τοὺς πόδας του καὶ προσεκίνησεν αὐτόν. Ἀλλ' ὁ πατὴρ συγκινημένος σφόδρα μέχρι δακρύων ἀνήγειρεν αὐτὸν ἀμέσως καὶ ἠσπάσθη, ὁ δὲ λαὸς συμμετέσχε τῆς συγκινήσεως καὶ ἐπευφήμησε. Μετὰ μικρὰν δ' ἐνταῦθα ἀνάπαυσιν ὁ Ἡράκλειος διαπεράσας τὸν Βόσπορον εἰσῆλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐν θριαμβῷ ἐπὶ ἄρματος συρομένου ὑπὸ τεσσάρων ἐλεφάντων. Ἄνδρες δὲ προπορευόμενοι ἐκράτουν τὸν τίμιον καὶ ζωποῖον σταυρόν, ὃν ἀνέσωσεν ἀπὸ τῆς Περσικῆς βεβηλώσεως καὶ ὑπελάμβανεν εὐλόγως ὡς τὸ ἐνδοξότατον τῶν ἀγῶνων αὐτοῦ τρόπαιον.

Ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ πρὸς τὸν βασιλεῖα δὲν ἐπελάθοντο καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου Μαρίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν ἐξέφρασαν ἐν τοῖς ναοῖς ψάλλοντες. Τῆ ὑπεριμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, ὅπερ καὶ νῦν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ψαλλόμενον ὑπομνησκει ἡμῖν χρόνους μεγαλείου ἐθνικοῦ καὶ ἀγῶνων δαφνηφόρων, ἅμα δὲ καὶ τὴν ζέουσαν πρὸς τὸν Θεὸν εὐλάβειαν, ἣν πρέπει νὰ ἔχωσιν οἱ λαοί, οἱ θέλοντες νὰ δοξασθῶσι. Τὸ Βυζαντιακὸν κράτος πρὸ τοῦ Ἡρακλείου ὑπέκειτο εἰς τὸν μαρμαρῶν καὶ εἰς τὴν ἀπώλειαν, ἀλλ' ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόπατρις βασιλεὺς δι' ἀγῶνων,

οἵτινες θὰ μένωσι αἰετοτε εἰς τοὺς ἐπιγενομένους θαυμαστοί, ἔσωσεν αὐτὸ ἐκ τοῦ θανάτου καὶ ἀνύψωσεν ἐν βραχυτάτῳ διαστήματι εἰς περιβλεπτόν θέσιν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔμεινεν ὁ βασιλεὺς μέχρι τοῦ ἔαρος τοῦ 629, ὅτε ἀπέπλευσεν εἰς Παλαιστίνην, ἵνα στήσῃ ἐν Ἱερουσαλὴμ πάλιν τὸν σταυρόν, τὸ σύμβολον τοῦτο τῆς πίστεως καὶ τῆς νίκης, ὅπερ εἶχεν κατὰ τὸ ἔτος 335 τῆ 14 Σεπτεμβρίου ἀνεῖρη καὶ ἀνυψώσῃ ἡ ἁγία Ἐλένη καὶ ὅπερ εἶχον οἱ Πέρσαι κυριεύσαντες τὴν Παλαιστίνην ὡς λεῖαν φέρῃ μακρὰν εἰς Περσίαν.

Καὶ ὄντως φθάσας ἐκεῖ ἀνύψωσε πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, ἐν τῷ Κρανίου τόπῳ, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν 14 Ἰουλίου τὸν τίμιον καὶ ζωποῖον σταυρόν, ψάλλοντος τοῦ κλήρου: «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα.» Λαὸς δὲ ἀναρίθμητος ἐπευφήμη καὶ νύλογει τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως καὶ αὕτη εἶναι ἡ δευτέρα ἐθνικὴ ἅμα δὲ καὶ θρησκευτικὴ ἑορτή, ἣν ἱδρυσεν ὁ Ἡράκλειος καὶ ἣν ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία δὲν ἐπαυσε πανηγυρίζουσα μέχρι τῆς σήμερον κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκάστου ἔτους, ἥτοι κατὰ τὴν 14 Σεπτεμβρίου.

Ἡ δόξα τοῦ Ἡρακλείου ὑπῆρξε μεγάλη καὶ ἡγεμόνες ἐκ τῶν ἀπωτάτων χωρῶν, ἐκ Γαλλίας, ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, ἐστειλαν πρέσβεις ὅπως συγχαρῶσι τὸν βασιλεῖα ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Ἡράκλειος ἀποδείξας εἰς τὸν κόσμον ὅτι βασιλεὺς συνετός καὶ μεγαλοπράγμων δύναται ἐν βραχυῖ χρόνῳ νὰ ἀναδείξῃ καὶ δοξάσῃ τὸ ἔθνος του καὶ νὰ φέρῃ αὐτὸ εἰς ἀκμὴν εὐδαιμονίας. Καὶ τὴν ἔνδοξον ταύτην ἐποχὴν ἃς ἔχη πάντοτε ἐν νῷ ὁ Ἕλληνας λαὸς ἀκούων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ δύο τροπάρια. Τῆ ὑπεριμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια καὶ το Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου κλπ καὶ ἃς ἱκετεύῃ τὸν Θεὸν νὰ στείλῃ εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν τοιοῦτους μεγάλους ἀνδρας, ἵνα ὀδηγῶσιν αὐτὸ εἰς τὴν δόξαν καὶ εἰς τὴν ἀθανασίαν.

Ἡ ΔΟΞΑ ΤΩΝ ΠΤΩΧΩΝ

Πτωχοὶ ἀνθρώποι εὐχαριστοῦνται νὰ διμιλῶσι περὶ πλουσίων συγγενῶν καὶ τὸ ὄνομα μεγάλου προγόνου ἢ ἐνὸς ἐκ τῶν σήμερον ζώντων τοῦ γένους των, ὅστις ἔχει μέγα τι ἀξίωμα ἐν τῇ πολιτείᾳ, διαχίνας μυστηριώδη εὐφροσύνην εἰς τὸ προσώπον των καὶ ἀναπτερώνει τὸ φρόνημα των. Βεβαίως ὑλικόν τι κέρδος

ἐκ τῆς ἀναμνήσεως ταύτης δὲν προκύπτει εἰς αὐτούς. Ἄλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀνορθοῦται ἢ ὑπὸ τῆς δυστυχίας καταβεβλημένη κεφαλὴ, δὲν πρέπει καὶ τοῦτο νὰ θεωρῆται πρᾶγμα ἄξιον λόγου; Ὅταν ὁ ἔξω τῆς καλύβης του περὶ τὴν διόρθωσιν τοῦ ἀρότρου του καταγιγόμενος χωρικός διηγήται εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν συνηγμένους γείτονας τοῦ περὶ τοῦ πλοῦτου τοῦ συγγενοῦς του, ὅστις ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἔδαπάνη ἢ δαπανᾷ ὅσα αὐτὸς ἐν ἐνὶ ἔτει, ὅτι εἰς τὴν οἰκίαν του ἐπήγαιναν ἢ πηγαίνουσαν καὶ δῆμαρχοὶ καὶ βουλευταὶ καὶ ὑπουργοὶ ὅτι ὁ λόγος του ἦτο ἢ εἶναι εἰς πάντας σεβαστός, τότε καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ἀναμνήσεως ταύτης φρονηματίζεται περισσότερο, ἀλλὰ καὶ οἱ περιεστᾶμενοι γείτονες, οἵτινες ἀκούουσι τὴν διήγησιν ταύτην, θεωροῦσι τὸν πτωχὸν ὡς κάτι τι σημαίνοντα, ἄφ' οὗ ἔχει τοιοῦτον συγγενῆ. Εἶναι δὲ ἀληθές ὅτι, ὅταν ἀναχωρήσωσιν οἱ γείτονές του καὶ μείνη μόνος ὁ πτωχός, θὰ σκέπτηται περὶ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ βίου αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῦ πλουσίου συγγενοῦς του. Ἄλλὰ πάλιν θὰ ἐλπίζει, ἄφ' οὗ ἡ τύχη ἔδειξε τὴν εὐμένειαν εἰς τὸ γένος του, ἴσως καὶ ἐκ τῶν τέκνων του κἀνὲν τῇ συνδρομῇ μάλιστα τοῦ πλουσίου συγγενοῦς του νὰ ἀνυψωθῆ καὶ αὐτὸ εἰς ὑψηλὴν θέσιν καὶ ἢ ἐλπὶς αὕτη μέλλοντος μεγαλείου διαχύνει εὐφροσύνην εἰς τὸ ἡλιοκαές πρόσωπον τοῦ πτωχοῦ ἀνθρώπου, ὅστις νῦν μετὰ προθυμίας περισοτέρως πελεκᾷ μὲ τὸ σκεπάρνιον τοῦ τοῦ ἀρότρου. Ἄφιν τὸν πτωχὸν ἀνθρώπον νὰ παρηγορηθῆται μὲ σκέψεις ὑπερφάνους καὶ μὴ κατακρίνεται τὸν ῥυπαρὸν ἐπαίτην, ὅστις ἠμιλεῖ περὶ τοῦ μεγάλου συγγενοῦς του. Εὐτυχεῖς οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ τῶν ἔχουσιν ἕνα ἀνθρώπον ὀνομαστόν γενόμενον εἰς τὸ ἔθνος του διὰ τῶν ἐκδουλεύσεων του, διὰ τῆς ἀρετῆς του. Τοῦτο φρονηματίζει πάντας τοὺς συγγενεῖς καὶ σφίζει ἐκ τῆς ταπεινοφροσύνης, ἐξ ἧς οὐδὲν καλὸν προέκυψεν εἰς τὸν κόσμον. Ὁ μέγας ἄνθρωπος ἐν ταῖς πτωχαῖς οἰκογενεαῖς εἶναι τὸ στήριγμα, περὶ δ' ἀνέρχονται φύσεις μικραῖ, ὡς ἀνυψοῦνται περὶ τὰς στήλας τὰ ἔρποντα φυτὰ. Ἄλλ' οἱ πτωχοὶ ἄνθρωποι δὲν πρέπει νὰ ἀναπαύωνται εἰς τοῦτο, διότι ἔχουσι μεγάλους προγόνους, μεγάλους συγγενεῖς, ἔχουσι μέγα καθήκον νὰ προσέχωσι πολὺ νὰ μὴ πράττωσιν καὶ λέγωσί τι, ὅπερ κατασιχύνει τοὺς μεγάλους αὐτῶν συγγενεῖς, νὰ προθυμῶνται δὲ νὰ φαίνωνται ἀντάξιοι αὐτῶν τείνοντες ἀδιαλείπτως νὰ φθάσωσιν αὐτούς.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ ἘΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Εὐχαριστῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς τοὺς φίλους δημοδιδασκάλους ἐπὶ τοῖς αἰσθήμασι, ἅτινα καὶ δι' ἐπιστολῶν καὶ διὰ τηλεγραφημάτων διετράνωσαν πρὸς ἐμὲ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς κατ' ἐμοῦ φοβερᾶς καὶ ἀτίμου συκοφαντίας προσελθούσης, φοβερὸν εἶπεῖν, ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Παιδείας, δι' ὃ δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀκόμη δὲ καὶ

οἱ σθενέτατοι φίλοι τοῦ συκοφάντου, οἵτινες δὲν ἠγανάκτησαν ἐπὶ τοιαύτῃ ἀνάνδρῳ καὶ κυκλοπικῇ αὐτῆς διαγωγῇ. Οἱ ἀγαγῶσται τῆς Ἐκπαιδευσεως ἄς κρίνωσιν ἐκ τοῦ καταδειχθέντος πλέον καὶ εἰς τοὺς τυφλοὺς χαρακτήρας τοῦ συκοφάντου καὶ ψευδολόγου, ἂν δὲν εἶχον δικαίον νὰ ἀντεπεξέλθω εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατ' αὐτοῦ, ὃν γινώσκω ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν δεινὰ ἀπεργασάμενον καὶ ἀπεργαζόμενον ὅπου ἄλλοτε καὶ ἂν ἔθεσε τὸν πόδα του. Τὸ ζήτημα δὲ τοῦ τυχιῶου μὲ πάσας τὰς περιπετείας αὐτοῦ πείθομαι ὅτι ἐστάλη ἐκ θείας προνοίας, ἵνα καταδειχθῆ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς τέρμα εἰς τὴν ἰταμιότητα καὶ εἰς τὴν ἀθαιρησίαν καὶ εἰς τὴν παροικιῶδη ἀνοίαν αὐτοῦ. Ὁ Παπαμάρκου ἀποκαλυφθεὶς οἷος εἶναι ἀπάλεσε πλέον τὴν τέχνην του νὰ ἀπατᾷ καὶ νὰ ψευδολογῇ. Ὁ Ὑπουργός τῆς Παιδείας οὐδεμίαν πλέον καὶ δικαίως δίδει πίστιν εἰς τὰς εἰσηγήσεις του. Διδάσκαλοι περιποιούντες τιμὴν καὶ εἰς τὸν κλάδον, εἰς ὃν ἀνήκουσι καὶ εἰς τὸ ἔθνος, οὗ εἶναι κόσμημα, παρηγκωνισμένοι ἢ πεταυμένοι τυγχάνοντες διὰ ψευδῶν εἰσηγήσεων αὐτοῦ καταστάθησαν πάλιν ὑπὸ τοῦ κατ' Ὑπουργοῦ εἰς τὰ δικάια των. Δὲν εἶναι δὲ τόπος ἐνταῦθα νὰ καταδείξω διὰ πλήθους γεγονότων ὅτι ἀπεκαλύφθη ὁλος ὁ συκοφάντης καὶ ψευδολόγος οἷος εἶναι, καὶ ἂν διατηρηθῆ ἐν τῇ θέσει του συντετριμμένος, τοῦτο ὀφείλεται ἀπακλειστικῶς εἰς τὸν κακῶς ἐνοσούμενον οἶκτον τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας μὴ θέλοντος ἀποτόμως κατόπιν τῶν σκανδάλων νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὸν τῆς θέσεώς του, ἔχομεν δὲ πεποιθήσιν εἰς τὴν χρηστότητα τοῦ κατ' Ὑπουργοῦ ὅτι δὲν θὰ ἀφήσῃ ἐπὶ πολὺν ἀκόμη χρόνον τὸν λυμεῶνα τοῦτον τῶν σχολείων ἐν τῇ ὑψηλῇ τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ θέσει. Ταῦτα ἀνακοινῶν εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους τοῦ Κράτους, οἵτινες διατελοῦσιν ἀπληπισμένοι ὡς ἔχοντες ἐτι προεστάμενον αὐτῶν ἀνθρώπων συκοφάντην καὶ ψευδολόγον, νομίζω ὅτι θὰ αἰσθανθῶσιν ἀνακούφισιν βλέποντες τεθνήτα ἐκποδῶν τὸν λυμεῶνα τῆς ἐν Ἑλλάδι δημοτικῆς ἐκπαιδευσεως, τὸν καταθροφάει τῶν Διδασκαλείων, τὸν ἀσπιδον διώκτην τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἰκανότητος, καὶ τὸν ὑπονομευτὴν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐκπαιδευσεως. Ἄς εὐχαριστήσωσι δὲ τὸν Θεὸν διὰ τὸ ὄντως μέγα τοῦτο καλὸν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἄς εὐχρηθῶσι δὲ νὰ ἀπαλλαγῆ ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσίς ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ διὰ πάντος τοῦ ὀλετήρος αὐτῆς. — Εὐχαριστῶ δὲ καὶ πάλιν τοὺς φίλους διδασκάλους καὶ θεωρῶ τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς πᾶν τὸ ἀφορῶν ἐμὲ ὡς τραγὸν τεκμήριον τῆς ἀληθοῦς πορείας, ἣν ἔτεμε καὶ τηρεῖ ἡ Ἐκπαίδευσίς ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπὲρ τῶν σχολείων καὶ τῶν δημοδιδασκάλων.

Ἐξεδόθη ὁ διαρργανισμὸς τοῦ ἀδικαιρέτου δημοτικοῦ σχολείου μετὰ προγράμματος ἀναλυτικοῦ καὶ ὠρολογίου πρὸς χρῆσιν τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τῶν ἐν Διδασκαλείοις μαθητῶν ὑπὸ Π. Π. Οἰκονόμου. Τιμὴ αὐτοῦ δραχ. 1,50.

Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι κάλλιστος ὁδηγὸς τῶν δημοδιδασκάλων καὶ παρέχει τὴν λύσιν τοῦ δυσχερεστάτου ζητήματος, πῶς εἰς καὶ μόνος διδάσκαλος νὰ διδάσκῃ πάσας τὰς τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἐπωφελῶς. Ὅσοι ἀσχολοῦνται περὶ τὴν παιδαγωγικὴν, θὰ χαιρετίσωσι νομίζομεν τὸ ἔργον τοῦτο εὐπροσδέκτως, διότι γινώσκουσι ἐξ ἰδίας πείρας τὴν δυσχερείαν τοῦ ἔργου καὶ διότι βλέπουσι μετὰ πόσης οἰκονομίας χρόνου διερρυθμίσθησαν κατὰ τὸ βιβλίον τὰ τοῦ ἀδικαιρέτου σχολείου, ὥστε δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι οὕτως ὀργανοῦμενα τὰ δημοτικὰ σχολεῖα θὰ ἀποθῶσι σχολεῖα ἄξια τῆς ἀποστολῆς των. Τὸ βιβλίον ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν πρὸς πάντα ἀποστέλλοντα τὸ ἀντίτιμον.